

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XVII. De Raptoribus, Incendariis, & Violatoribus Ecclesiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

violationem consentit, quod non continet speciem distinctam à fornicatione: aliud violentum, quod ponit injuriam supra fornicationem, consistentem in violentia. Plectitur hoc posterius pœna mortis, si fuerit perfectum; imperfectum deportatione, *l. 1. in fine D. de extr. ord. cognit.* Illius pœna est publicatio dimidiæ partis honorum in honestioribus, coëctio corporis cum relegatione in humilioribus, §. *Item lex Julia de adult. Infit. De publ. jud.*

15 Jure Canonico seductam stuprans damnum illatum reparare cogitur, aut ducendo aut dotando, ex sententia judicis, *c. 1. & 2. b. t.* Nisi dissentiat corruptæ pater; tunc enim dotasse sufficit Reus, si sententiæ parere noluerit, castigatus & excommunicatus quoad sacrorum perceptionem, in Monasterium ad pœnitentiam agendam detrudendus, *u. cap. 2.* Quæ pœna non ita passim est in usu, cum stuprator, si deductam à se non duxerit aut quia non est utriusque consensus, aut quia est inferioris conditionis, condemnatur ad dandum quid nomine damni, ex arbitrio judicis, at terna qualitate virginis. Quod & procedit in casu, quo virgo consentit in copulam, etiam si in foro conscientie ad nihil ei teneatur corruptor, cum volenti non possit dici damnum per injuriam illatum, *c. Scienti De R. l. in 6.* Soletque proles alenda dari corruptori, quatenus is corruptor probatur. Ubi receptum novum probandi genus, scilicet per juramentum prælitum à corrupta tempore patus, quo proles patrem certum designat, qui & talis habetur; ex ratione, quod tum temporis, quia de vita periclitantur parturientes, non censeantur immemores salutis æternæ, atque ita non temere jurare; nisi tamen probetur promiscue plures admisisse corrupta.

16 Qui autem sub promissione conjugii impetravit alicujus virginis usum corporis, tenetur eam ducere etiam ante sententiam; cum hæc promissio sit facta per modum contractus, qui cum ex parte puellæ sit impletus, implendus quoque ex parte corruptoris, etiam si ille animum habuerit decipiendi, & fide promiserit conjugium, ne dolus ejus ei proficiat. Qui non liberabitur offerendo damni æstimationem invitæ, cum teneatur corrupta

juri quæsito ad matrimonium invita vel aliquid pro alio accipiendo in solutionem. Item conditionis imparitatem sciret, raptum aut fraudem non obsecrare ex alio copulante advertere potuerit, sufficit damnum pœna largitione pensari, cum impetrator debeat sui deceptionem, secundum dicta sup. *4. Tit. 1. nu. 19. & 20.*

TITULUS XVII.

De Raptoribus, Incendiariis, & Violatoribus Ecclesiarum

SUMMARIUM.

1. Raptus quando committi dicitur.
2. Pœna raptus.
3. An habeant locum in sponsa raptam?
4. Pœna ci viles an cessent, subsecutus raptus, seu raptorem & raptam?
5. Raptus an judicandus, non sententia raptam raptam?
6. In meretrice raptam & muliere raptam rum pœna arbitraria locus est.
7. Clerici raptorem an suspensio sit?
8. Raptorem aliarum rerum à quo & quomodo puniendi.
9. Incendiarii & violatores Ecclesiarum communicati ipso jure?
10. An & incendiarii aliarum rerum?
11. Incendiariis violatoribusq; Ecclesiis tenus concedenda Ecclesiastica spolia?

PRIMA Rubricæ pars est de raptu virginum, tum aliarum rerum. Raptus virginum à stupro differt, & propriè committi, quando virgo libidinis causa vim adducitur, sive illatam abducat, sive parentibus. Jure Canonico pro raptu tenetur, quando aliqua volens abducatur, matrimonii causa, quod raptor dici nequit, si non habet mulieris assensum, *c. pen. b. t.* Jure etiam raptus habetur, si mulier volens abducatur, *l. Raptorem 4. in fin. C. De Episc. & Cleric. in vitis parentibus, & libidinis causa, l. 1. vers. maxime & vers. oportet æternis C. De raptu virg. De quo tamen vide Sanchez. De matrim. l. 7. Disp. 13. n. 17. & dicta ad D. Tit. 1. nu. 19.*

publ. iud. n. 10. Imò & matrimonii causa, ut patet ex d. l. un. vers. oportet, ubi dicitur à parentibus petenda virgo in conjugium.

Pœnæ ibidem graves ponuntur, cum capitis, cum bonorum amissionis, quæ raptæ adduntur; tum etiam quod impune raptor in flagranti crimine inventus interficiatur, & in matrimonium cum raptore raptâ consentire non possit. Conc. Trid. excommunicationi raptorem, cum omnibus auxiliium, consilium aut favorem præbentibus, subicit, perpetuo reddit infames, dignitatum incapaces, proprioq; gradu vult decidere Clericum. Vult & raptam mulierem dotari à raptore, si eam duxerit in matrimonium, si vero; quod demum permittit, si mulier tuto & libero loco posita, ut omnis metus cesset, in illum consentiret. Sess. 24. c. 6. de Reform. matrim. Non facit tamen subsecutum matrimonium cessare excommunicationem, & alias pœnas.

3 Q An raptor dicatur rapiens sponsam suam? R. Si ius civile inspicias, id adfirmandum propter expressa verba d. l. unica vers. Quibus etiam enumeramus eum qui saltem sponsam suam per vim rapere ausus fuerit, scilicet de futuro, uti verbum sponsa in iure civili passim accipitur. Et facit, quod in eam marito necdum sit ius, ut proinde eandem abducens rapere dicatur. Iure Canonico talem non esse raptorem colligitur ex d. c. pen. quod loquitur de sponsa non de presenti, ut læpe illo iure accipitur sponsa, sed de futuro, ut patet ex verbis, ubi nihil ante de nuptiis agitur. Ut saltem hoc iure rapiens sponsam propriam pœnas eas non subeat; si tamen puella abductioni consenserit, & sponsalia præcesserint, quas duas condiciones d. c. pen. requirit, & denique, secundum aliquos, matrimonium subsecutum sit. Quæ tertia conditio non videtur necessaria, cum licet ibi matrimonii fiat mentio, non tamen alia de causa, quam ut mulier revocetur à Monasterio, quod conjugè in consilio intraverat, contra prohibitionem juris. Vid. Sanchez d. disp. 13. n. 15. Est autem in eo correctum ius civile, quod inter raptorem & raptam, si liberè consentiat, sit iustum matrimonium, cum materia matrimonii, ejusque questio sit subiecta Canonibus.

4 Unde quaeritur, An pœnæ civiles cessent, raptâ nubente raptori? R. Id aliquos velle,

qui secuto matrimonio volunt temperandam esse pœnam civilem, quasi jus Canonicum eam mitigasset. Castren. ad d. l. Raptores 54. n. 5. C. de Episc. & Cler. Rectius tamen sentire eos, & iuri conformius, qui volunt nihilominus pœnæ legis civilis locum esse. Quæ revocata dici nequit per Canones hac in parte, cum nec concernat materiam peccati, nec iuri Canonico sit subiecta, sed crimen puniat, quod est bonis moribus respondens. Ut Jul. Clarus §. Raptus n. 7. & 8 rectè tradat, etiam pœnam confiscationis bonorum habere locum contra raptorem, & Regem Hispan. raptori post contractum cum raptâ matrimonium, per quod hujus honori erat satisfactum, etiam capitis pœnam imposuisse, ut publicè quoque satisficeret, quod refert P. guera, decis. 42. nu. 8. Colatè eam opinionem defendit Tib. Decianus Tract. Crim. lib. 8. c. 13. n. 48. cum factum duplex, continens delictum & privatum & publicum, privatam & publicam mereatur pœnam. Adde Sanchez d. loco n. 16.

Q II. An sit iudicandus raptus quoad pœnas, non secuta copula cum raptâ? R. Ita videtur, quod satis sit eo sine al quom esse raptam: & ita tenet Castren. d. loco nu. 5. Alii contra volunt, per d. l. un. in V. maxime cum virginitas vel castitas corrupta restitui non possit; quasi vis ponenda sit in ablata virginitate, vel castitate violata, & pœnæ istæ videantur extendere, ut vitetur copula, qua non secuta solus est conatus, qui non solet puniri. Verum non est hic nudus conatus, sed crimen aliquatenus perfectum quoad abductionem & violentiam, licet completum non sit quoad violationem intentam: ad quam tentatam si pervenit non potuerit, non ideo debet cessare legis pœna, quia per eum non stetit, quo minus perfecterit. Si tamen poenitentia ductus à copula se abstinuerit, benignius est, ut cessante pœna legis ordinaria, tantum veniat inferenda extraordinaria. Covarr. ad Clem. unic. p. 2. in princ. n. 8. de homicid. Gomez ad l. 80. Tauri nu. 40. Menoch. 2. Arbitr. casu 360. Sanchez d. loco n. 18. Excipiunt raptum Sanctimonialis, eo quod non subsecuta copula, ejus traductio mereatur ordinariam pœnam legis. Oportet autem, ut raptus dicatur perfectus quoad pœnas legis, traductio sit facta de loco ad locum; nam

sine traductione tali habitâ copulâ erit quidem vi exorta, non tamen raptus.

In rapta meretrice: & in muliere rapiente virum, pœnæ arbitraræ locum esse, non etiam ordinariæ, tradit Clarus d. §. *Raptus* n. 6. Nam d. l. *unica* loquitur de muliere honesta rapta, qualis non est meretrix, nisi eam vitæ antea cœta pœnituerit; & loquitur de viro rapiente, non etiam de muliere, ut non debeat extendi, cum in pœnalibus non admitratur extensio Sanchez d. loco n. 22. & 23.

6 Itaque jure Canonico excommunicatio infertur raptoribus, ut & consilium, auxilium, favorem præbentibus, ipso jure habentur infames & incapaces dignitatum, & si Clerici fuerint, de proprio gradu deiciunt.

7 Ubi quaesitum, An ipso jure? R. Hoc posse videri, propter pœnam præviam excommunicationis ipso jure inflictæ, ut verba, *ipso jure*, tamquam in continua oratione posita, etiam ad hanc pœnam sint referenda. Dicendum tamen, potius spectare ad sententiam ferendam; cum verba ista, *de proprio gradu decidant* videntur sumpta ex can. *Eos* & can. *De puellis xxxvi. qu.* ubi dicitur *de proprio gradu decidant & anathematizentur*. Quod postenus est futuri temporis ut & prius, *decidant*, ejus temporis sit judicandum, quippe positum in continua oratione & proxima, cum in Trid. non ita in proxima oratione ponatur, & non repetantur verba *ipso jure*. Accedit, quod pœna sine textu non sit extendenda. Ita Suarez de *Censuris disp. 23. sect. 4. in fine*.

8 Quantum ad raptores aliarum rerû, à giudice loci, ubi delinquant, sunt puniendi, c. 1. h. 1. Nanciscuntur enim forum ratione delicti *sup. de foro compet.* Spoliatores itinerarium à Prælato loci, in quo delinquant, excommunicationi sunt subijcendi, uti & naufragorum: nec absolvendi ante satisfactionem aut debitam cautionem estque ea res proprio Episcopo judicanda, ne ante eos recipiat, c. 1. *Ep. h. 1.* Potest & Episcopis loci ex delegatione Principis committi cognitio super raptoribus, cum licentia eos multandi pœna pecuniaria, & flagellis adficiendi, adhibita tamen diligentia ac moderazione, ne flagella in vindictam sanguinis transeant, ut traditur c. 4. h. 1.

Altera Rubr. pars est de Incendiariis & vio-

latoribus Ecclesiarum, per contrafracturam spoliationem, aut alias, quales excommunicantur, c. *Conquesti* 22. *inf. de Sent. excom. ubi Glos.*

Ubi quaeritur, An ipso jure? R. Dubitandum sumi ex c. *fin. inf. de Paris.* ubi futuram cœcem Ecclesiæ non est excommunicatus, cum nullâ facta mentione absolutionis ab excommunicatione, post pœnitentiam & satisfactionem ad Ordines admitratur, nisi ex eo sit publicata rescriptus. Facit eodem c. *Conquesti* 22. *inf. de Foro compet.* ubi invaloris retum Ecclesiæ obcurtur supponendi anathematis, quod non tam est lata sententia, quam hinc. Et videtur facere textus in d. c. 22. in *excommunicatos nuntiatis*, quæ verba non videntur ipso jure ponere censuram ex eo, quod videtur desiderare factum hominis, Contra quem sententia habet, ipso facto excommunicari, eam tenet *Glos. in d. c. 22. & ibi d. c. 22. Nav. in Summa c. 27. nu. 94.* Suarez de *Censuris disp. 22. sect. 2. nu. 4. & Jegg. & nu. 15.* quæ opinio videtur maxime textu d. c. 22. in quod præcipitur, ut excommunicati excommunicantur, videtur præsupponi jam esse excommunicatos. Nam quod ibi jubetur nuntiare, adducendam excommunicationem, sed non dicandum, jam esse inflictam, ad hoc sufficilior sit absolutio petenda, quippe ad Pont. Rom. Non obstant supra allegata, quæ loquuntur de simplici hæcæ sacrilegio, & de furto in Ecclesia factis, non etiam contrafracturæ & spoliatione Ecclesiæ, quæ gravior est sacrilegii species, atque ita magis punienda. Loquitur autem textus in d. c. 21. de *confringentibus Ecclesias & spoliatoribus*. Idem tamen obtinet in incendiariis Ecclesiarum cum earum violatores ipso facto excommunicentur, can. *Camnica* 107. *II. quæ* sub quibus quin contineantur incendiarii non est dubium.

Verum dubitatur, An & incendiarii aliorum rerum sint ipso jure excommunicati? Non videri, cum loca, quæ de incendiariis pœna agunt, sit accipienda de incendiariis Ecclesiarum, quorum factum est gravissimum. Nec obstat c. *Tuanos* 19. *inf. de Sent. excom.* in quo incendiarii dicuntur excommunicari.

reales nuntian di; quia accipendum de incendiaris Ecclesiarum, non etiam aliarum rerum, ut rectè ibi sentit *Glof. fin.* dicens de illis esse cautum per alia loca, non etiam de his.

II Incendiarum itaque Ecclesiarum carere jubentur Ecclesiastica sepultura, propter excommunicationem; nisi in ægritudine constituti accepta poenitentia absolvantur à Sacerdote etiam simplici; quo casu sepultura iis non deneganda, *In litteris, b. 1.* Hærede remanente obligato ad damni restitutionem pro viribus hæreditatis *d. e. 5.* cum teneatur ad omnes obligationes defuncti, saltem rei persecutorias etiam in casu, quo defunctus impoens decessit, ut probatum supra *de Sepult. n. 11. & 12.* & tradit Covarr. *3. Var. c. 3. num. 7.* Ut ea res etiam concernat incendiarum etiam aliarum rerum. Præterea Ecclesiarum violatores, nisi damna restituant, aut de iis restituendis caveant, non recipiuntur ad poenitentiam. Qui si sani restituere aut cavere nolint per contumaciam, postea positi in agone mortis, parati ad satisfactionem, si eam præstare nequeant, ad poenitentiam quidem admittuntur, quæ nulli poenitenti deneganda, interesse tamen eorum sepultura, aut elemosinam ab iis capere veritum Clericis, sub ordinis sui detrimento & beneficii privatione, *c. 2. h. t.* quasi videatur causasse impotentiam satisfaciendi.

TITULUS XVIII.

De Furtis.

SUMMARIUM.

1. Furtum quid, & rei furti quinam habeantur.
2. Furtum quantum ponat peccatum mortale, & quodnam consentur esse notabilis quantitatis.
3. Furtum parva quantitatis quando causet peccatum mortale.
4. Et quid de furtis pluribus minutis.
5. Item de furtis commissis à domesticis, servis, libertis, uxore, liberis.
6. Excusatio à peccato ignorantia rei alienæ, & scientia ac voluntas domini.
7. Excusatio & extrema inopia.

8. Furti an teneatur rem propriam subripiens?
9. Subripiens debitori tantum, quantum ipse debet, an restitit compenset?
10. An eo casu decreto Episcopali locus sit de restituenda re sub poena excommunicationis?
11. Occiso in actu furandi Ecclesia denegat communicationem & sepulturam.
12. Fures tenentur ad restitutionem rei ablata, fructuum & damni dati.
13. Inventam rem detinens an sit reus furti?
14. A restitutione an excuset inopia?
15. Et quid si non possit fieri sine damno ordinis superioris?
16. An necessitas extrema excuset?
17. Poena furti pecuniaria & extraordinaria.
18. Furti damnatus sit infamis.
19. Fur an excommunicationem incurrat.

A Rapina, de qua Tit. superiori, Furtum specie distat: illa enim includit violentiam, non etiam hæc, quod est contractatio rei alienæ, vel ejus usus possessionis, vel lucri faciendi gratia. Quam postremam particulam aliqui non putant necessariam, cum tamen per eam furtum distinguatur ab aliis delictis privatis; finem quippe designat, cum voluntas & propositum distinguant maleficia, *l. Qui injuria 52. in princ. D. de injur.* Explicatio ejus latior petatur ex *Instit. eod. tit.* Ubi non tantum contractantes rem alienam sunt rei furti, verum & scienter adjuvantes ope, consilio eum in finem. Illum quoque Canones damnant, qui furti conscius querenti possessori non indicat furtum, *cap. 4. hoc tit.* Quod procedet, si fur non sit occultus, sed notorius, latitans tamen; nam si sit occultus non debet prodire, ut rectè tradit *Abb. d. cap. 4. num. 6.* cum cui libet jus suum sit ad famæ defensionem, præsumaturque bonus, donec probetur malus. Et ita accipiendæ excommunicationes ab Episcopis late in eos, qui non indicant fures. Quo modo & receptor furtis ut in crimine ita & in poena communicat, *l. 1. D. de Recept. nisi misericordiam causa eum excuset, arg. l. 2. D. d. 7.* ubi cognatum latronem receptans punitur mitius.

Furtum autem in suo genere inducit peccatum mortale, cum contineat injustam detentionem rei alienæ, domino invito, & sic contra præceptum Decalogi, *c. Peccatum D. R.*